UTBILDNING

ARBETET GER RESULTAT

På sidorna 20-25 följer ett utdrag ur SAKs verksamhetsberättelse från 2012. Fokus är på de fyra program SAK arbetar med i Afghanistan: Utbildning, hälsa, rehabilitering av människor med funktionsnedsättning samt landsbygdsutveckling. Du läser hela verksamhetsberättelsen på www.sak.se

SOME RIGHTS RESERVED
Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/ Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

FOTO | CHRISTOFFER HJALMARSSON

AFGHANISTAN IDAG

- Miljoner barn, framförallt flickor och barn med funktionsnedsättning, får inte sin rätt till skolgång tillgodosedd
- Bristen på kvalificerade lärare, framförallt kvinnliga, är mycket stor
- Kvaliteten på undervisningen är ofta låg
- Utbildningsmyndigheterna har mycket låg administrativ och pedagogisk kapacitet

SAKS MÅL

- Öka tillgången till utbildning, framförallt för flickor
- Utbilda fler lärare, framförallt kvinnliga
- Förbättra kvaliteten på skolornas undervisning
- Stärka landets utbildningssystem

SAKS INSATSER 2012

- Utbildade 122 745 elever i modellskolor, flickannex och byklasser
- Undervisade elever i årskurs 11 och 12 i pedagogik, för att de efter examen ska kunna arbeta som lärare
- Vidareutbildade lärare och lärarutbildare
- Utbildade personal vid myndigheter och stödde lokala organisationer, t.ex. lärarföreningar.

Sedan 2001 har det skett tydliga framsteg inom utbildning i Afghanistan. Aldrig förr har så många barn gått i skolan. Enligt utbildningsministeriet gick 7,5 av 12 miljoner barn i skolåldern i skolan vid slutet av 2011. Alla siffror är dock osäkra. Tillgången till skolgång är mycket ojämlik. Flickor får mindre utbildning än pojkar, och mycket få bland marginaliserade grupper, till exempel nomader eller barn med funktionsnedsättning, får någon utbildning alls.

I fler än hälften av alla distrikt finns inte en enda kvalificerad kvinnlig lärare, vilket i Afghanistan är en förutsättning för att flickor ska få fortsätta i skolan efter årskurs 6. Därför är det heller inte förvånande att det i nästan hälften av alla distrikt inte går några flickor alls i årskurs 10-12.

Men allt handlar inte om tillgång. Kvaliteten på undervisningen är ofta låg, lokala skolmyndigheter saknar kapacitet att fullgöra sin uppgift och hälften av alla skolor saknar riktig byggnad. Sammantaget betyder detta att miljoner barns rätt till utbildning inte tillgodoses.

TILLGÅNG TILL SKOLOR MED KVALITET

SAK stöder rätten till utbildning för alla barn i Afghanistan.

250kr

Genomsnittlig kostnad per elev och år i SAKs byklasser.

För att öka tillgången till utbildning av hög kvalitet driver SAK så kallade modellskolor, flickannex och byklasser i 14 provinser. För att öka tillgången till utbildning för barn med funktionsnedsättning stöder SAK specialskolor, men integrerar också elever i vanliga skolor

För att förbättra kvaliteten på undervisningen, och särskilt för att öka tillgången på kvinnliga lärare, ges undervisning i pedagogik i modellskolornas årskurs 11 och 12. SAK vidareutbildar redan verksamma lärare, och för att förbättra kvaliteten på lärarutbildningen ges en magisterutbildning för lärarutbildare i samarbete mellan SAK, Karlstad universitet och utbildningsministeriet.

För att stärka landets utbildningssystem utbildas anställda vid främst lokala utbildningsmyndigheter i bland annat ledarskap och administration. Eftersom staten har begränsad kapacitet blir stöd till lokala råd desto viktigare för att säkra delaktighet och lokal förankring av skolor, i synnerhet avseende flickors utbildning.

NYHETER OCH FÖRÄNDRINGAR 2012

En ny undervisningsform, examensklasser, introducerades under året. I två provinser kunde 56 flickor som inte fått möjlighet att avsluta sina studier skrivas in i allmänna skolor men undervisas av →

SOME RIGHTS RESERVED
Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/
Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

SAKs lärare i hemmiljö. De kunde därefter gå till sina ordinarie skolor för prov och examen. 55 av 56 elever kom till examen för årskurs 9 och samtliga godkändes. Skolformen går att genomföra på andra platser till en låg kostnad och är acceptabel även för konservativa familjer. SAKs resurser att genomföra detta är begränsade, men efterfrågan på liknande klasser i andra områden är stor.

Integreringen av SAKs byklasser i det nationella utbildningssystemet går snabbare än planerat. Under året uppgraderades 91 byklasser och sex flickannex till formella grundskolor och 285 byklasser integrerades i närliggande skolor. Samtliga överlämnades därmed till det afghanska utbildningsministeriet.

FÖRTROENDE OCH ACCEPTANS GÖR SKILLNAD

Antalet flickor i SAKs skolor ökade 2012 och mycket kraft har lagts på att uppnå detta. Att öka medvetenheten om flickors rätt till utbildning är en förutsättning för detta, liksom att bygga förtroende och acceptans i samhället. Samarbete med och stöd till det civila samhället, t ex lärarföreningar och utbildningsråd i byar, har visat sig vara helt nödvändiga. Råden följer upp arbetet i SAKs skolor, ger praktisk hjälp och resurser som mark och material vid skolbyggen, men är också centrala för att öka säkerheten och få acceptans i samhället.

SAK var en av de första organisationerna som utbildade barn i nomadfamiljer, och antalet barn i dessa klasser ökar snabbt. Dock är bristen på kvinnliga lärare en utmaning för utbildning av flickor, och kommer att fortsätta att så vara

Inom magisterutbildningen för lärarutbildare var en positiv utveckling att andelen studenter som klarade den förberedande utbildningen ökade.

BEGRÄNSNINGAR OCH ÖKANDE EFTERFRÅGAN

Säkerheten är den största utmaningen för SAKs skolor. En modellskola i Ghazni stängdes i april då talibanerna beslöt att stänga alla skolor i området. Efter påtryckningar från det lokala skolrådet accepterade de lokala talibanledarna att skolan åter öppnades i maj. Därefter har inga störningar har rapporterats. En modellskola i Paktika, som stängdes av samma anledning i 2011, avfördes från vidare stöd under 2012 efter att den, trots omfattande påtryckningar från lokalsamhället, inte fick öppnas igen. Detta är första gången som SAK har tvingats stänga eller sluta stödja en skola permanent.

Interna utvärderingar under 2012 har väckt frågor om kompetensen och kapaciteten hos delar av SAKs utbildningspersonal. Den kraftigt varierande nivån på kunskaperna hos elever är också något som behöver hanteras.

Samtidigt som SAK brottas med frågor om kvalitet och kapacitet finns en mycket stor efterfrågan hos lokalsamhällen på etablerandet av fler byklasser. Förtroendet för och förväntningarna på SAK är höga, vilket är och kommer att fortsätta vara en utmaning att leva upp till givet de begränsade resurserna.

En viktig funktion hos modellskolorna är att vara resurscenter för omgivande skolor. En väsentlig ökning av antalet studenter och lärare som besöker och utnyttjar modellskolorna, ibland dubbelt så många som planerat, anstränger skolorna hårt då både de mänskliga och materiella resurserna är begränsade. ■

Verksamheten omfattar 344 byskolor, 53 modellskolor och 70 flickannex på landsbygden där behoven är som störst. I Kabul utbildas lärarutbildare.

SAK stöder tre slags skolor

- **53 modellskolor** fungerar som pedagogisk resurs för lärare i omgivande skolor. Dit kan de vända sig för stöd och vidareutbildning. De flesta ger undervisning upp till årskurs 12. Av skolorna är 19 pojkskolor, 21 flickskolor, åtta är blandade, och i fem sker undervisningen av pojkar och flickor i skift.
- **344 byskolor** erbjuder utbildning för barn på landsbygden, ofta i avlägsna områden utan annan möjlighet till skolgång. De ligger relativt lättillgängligt nära hemmen. Ytterligare 70 byskolor stöds för att utbilda barn i nomadfamiljer, en grupp som annars är nästan helt utesluten från skolgång.
- **70 flickannex** finns i anslutning till pojkskolor i områden där avståndet till andra flickskolor är stort och blandad undervisning inte accepteras i samhället. Också ett fåtal pojkar, ofta småsyskon, går i flickannexen.

Kostnader per del av utbildningsprogrammet (milj kr)

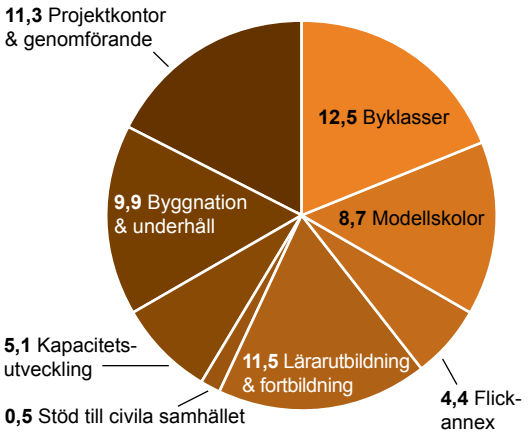

Utbildning i siffror

	Uppnått 2011		Mål 2012		Uppnått 2012	
Elever i SAKs skolor	**Totalt**	**Andel flickor**	**Totalt**	**Andel flickor**	**Totalt**	**Andel flickor**
Modellskolor	58 431	45%	70 356	41%	58 246	44%
Byklasser	42 445	57%	46 510	57%	44 394	59%
Byklasser för nomader	5 696	53%	6 962	51%	5 501	51%
Flickannex	14 234	94%	16 850	96%	14 604	95%
Totalt	**120 806***	**55%**	**140 678**	**54%**	**122 745**	**56%**

** Siffrorna i kolumnen Uppnått 2011 avviker något från vad som rapporterades i årsberättelsen 2011, där det totala antalet elever angavs till 125 781. Detta beror på en justering för elever som är inskrivna men frånvarande.*

SOME RIGHTS RESERVED
Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/
Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

SOME RIGHTS RESERVED
Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/
Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.

FOKUS | VIKTEN AV SKOLBÖCKER

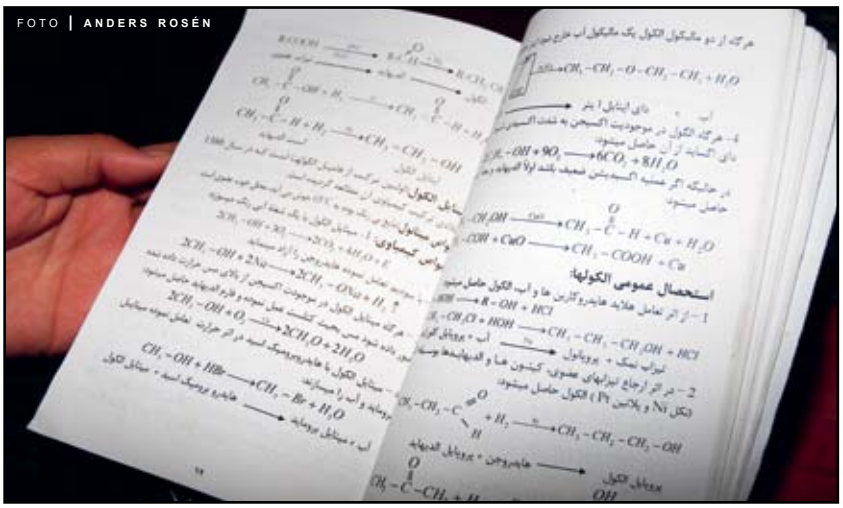
FOTO | ANDERS ROSÉN

Enligt nationella regler får endast staten trycka skolböcker. Det har resulterat i brist på läromedel i hela landet. När pakistanska myndigheter 2012 kvarhöll en stor mängd böcker vid gränsen blev situationen akut för hela sektorn, inklusive SAK, och detta påverkade undervisningskvaliteten avsevärt. Läromedel är särskilt viktiga då en officiell läroplan saknas i landet.

SAK och andra organisationer har lagt mycket kraft på att uppmärksamma och lösa detta problem. Efter omfattande diskussioner gav utbildningsministeriet i maj 2012 SAK tillstånd att som ledande organisation börja trycka skolböcker för egen användning och egna medel, liksom att förse andra organisationer med böcker. SAK fick också i uppdrag av ministeriet att samordna den planering som sker i samarbete mellan ministeriet och organisationer inom utbildningssektorn.

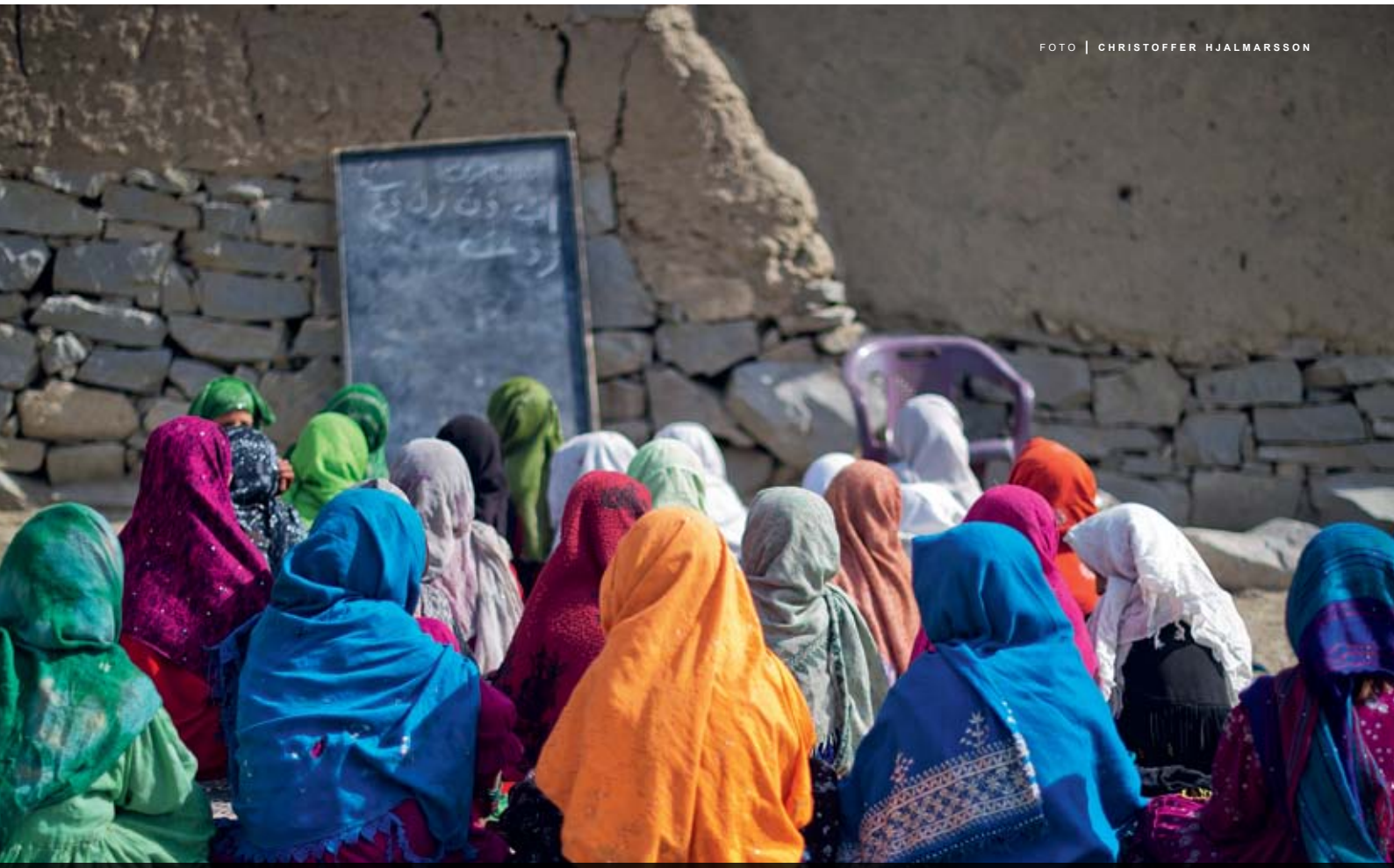
FOTO | CHRISTOFFER HJALMARSSON

En stolt pappa

» Min yngsta dotter heter Samina, hon läser fjärde klass i flickannexet i Gharak i Wardak. Tidigare hade jag alltid svårt att veta vad jag tjänade och vad jag gjorde av med. Ibland gjorde jag av med mer än jag tjänade. Nu har min dotter tagit över och hjälper mig att hålla reda på det. Inte bara det, hon ger mig också råd och tar hand om det vi kan spara. Jag är mycket stolt över henne och ångrar att jag inte lät min äldsta dotter gå i skolan. Det är stor skillnad mellan dem!”

Abdul Fateh, pappa